

Beszámoló

A bukaresti mezőgazdasági szakdiplomata éves tevékenységéről

(A beszámoló az alábbi időszakra vonatkozik: 2010. július 1.- 2011. június 30.)

1.A ROMÁN GAZDASÁG ÁLTALÁNOS ADATAI

Romániában a 2008-as válságot követően alkalmazott megszorító csomag hatására, amelyet 2010-11-ben alkalmaztak intenzíven, a havi 2 milliárd eurós állami költségvetési kiadást sikerült 1,5 milliárd euróra mérsékelni. Ennek az ára azonban az volt, hogy az országban 1 millióval nőtt a munkanélküliek száma, a közalkalmazotti fizetések 25 %-al csökkentek, az ÁFÁ-t pedig 19 %-ról 24 %-ra emelték. Felülvizsgálták az állami beruházásokat, amelyek száma 40.000 körül volt és 23.000-re csökkentették a beruházások számát. A 2010-es évet a román gazdaság – 5,6 %-os GDP –vel zárta az előző évhez képest. 2011-ben az ország adósságszolgálatára 10 milliárd eurót tesz ki. Ezt a helyzetet a román állam csak újabb IMF kölcsönökkel (készenléti hitel) valamint masszív kötvénykibocsátással tudja kezelni. Az infláció 4-8 % között mozog, a lakossági hitelállomány óriásira duzzadt, ebből 40 % nem tud időben törleszteni vagy egyáltalán nem törleszt, drasztikusan nő a „bedőlt hitelek” száma. A kormány megszorító intézkedéseinek következtében valamint a környező országok gazdaságának lassú élénkülése hatására a román GDP 2011. első negyedévében 0,5-0,6 %-os emelkedést mutatott, amely egy lassú élénkülést jelez. A lakossági hitelezés jelenleg stagnál. A román bankok jelenleg az euró hitelt 7 % körüli kamattal, RON (új lej) hitelt pedig 11 %-on adnak. A román központi bank elnöke, kritikával illette a román mezőgazdasági tárca tevékenységét és felhívta a figyelmet arra, hogy a masszív élelmiszerimport rontja a román költségvetési pozíciókat. Jelenleg Magyarországról érkezik a legnagyobb volumenben élelmiszeripari termék az országba, tehát Magyarország számára ennek az állapotnak a fenntartása kedvező lenne. Románia valuta tartaléka 37 milliárd euró, ugyanakkor az adósságállománya a GDP-hez viszonyított 41 % (az önkormányzati hitelek nélkül). Az országban a belső fogyasztás 8 %-al csökkent , amely a források elapadására utal. A Romániába érkező külföldi tőke 2010-ben 4,4 milliárd euró volt, a külföldön dolgozó román vendégmunkások által hazautalt összeg pedig 2,1 milliárd eurót tett ki. Az ország külkereskedelmi mérlege az import túlsúlyát mutatja az exporttal szemben, 2010-ben az exportált termékek értéke 37,251 milliárd eurót tett ki a 46,711 milliárd eurós importtal szemben.

Főbb gazdasági mutatók (Románia)

		2008.	2009.	2010.
GDP(folyó áron)	Mrd Eur	139,8	115,9	121,6
GDP változás (reál)	%	7,3	-7,1	-1,3
Egy főre jutó GDP (PPS)	Ezer Eur / fő	12,0	11,0*	11,5*
Infláció (fogyasztói árindex)	%	7,9	5,6	6,1
Munkanélküliségi ráta	%	5,8	6,9	7,4
Költségvetés egyenlege	GDP %-a	-5,4	-8,3	-6,5
Államadósság (év végi)	GDP %-a	13,3	23,7	39,0
Folyó fizetési mérleg egyenlege	GDP %-a	-11,6	-4,5	-4,1
Árfolyam (éves átlag)	RON / EUR	3,68	4,24	4,18

Forrás: Eurostat, * becsült adatok

2. AGRÁR KÜLKERESKEDELEM

Agrár és élelmiszeripari termékek külkereskedelmi forgalma 2010-ben (ezer euró-ban megadva)

A termék neve	Import	Export	A termék neve	Import	Export
Szarvasmarha(élőállat)	4.567	71.516	Banán	39.245	456
Sertés (élőállat)	81.756	-	Dinnye	3.078	304
Juh- és kecske	4.9	76.739	Alma, körte, birsalma	13.245	446
Szarvasmarha frissárú	13.786	679	Búza és egyéb gabonafélék	67.153	450.245
Szarvasmarha– fagyasztott	19.877	1.402	Cukor és cukorfélék	168.345	25.531
Sertés friss hús	372.102	1.682	Csokoládé és édesipari termékek	60.332	19.876
Baromfihús	153.236	47.652	Sütőipari termékek	69.144	32.655
Fagyasztott halak	48.234	1.712	Ásványvíz	55.302	25.301
Sajtfélék	28.345	5.211	Bor	15.304	12.717
Burgonya	67.543	302	Dohány	102.718	3.145
Paradicsom	29.356	967			

Forrás: Román Agrárminisztérium közleménye

Románia agrár külkereskedelmi volumene 2010-ben 3,6 milliárd Euró volt, amelyből közel **1 milliárd euró értékben Magyarországgal folytatott külkereskedelem eredménye.** Jelentős partnerei ezen kívül Németország, Ausztria és Olaszország. Az elmúlt évben az agrár külkereskedelem volumene 24,8 %-al nőtt.

A Romániában forgalomba kerülő tejtermékek 65 %-a külföldi alapanyagból van, a húsipari termékek 65 %-ban külföldről érkeznek, ma már a zöldség-gyümölcs ellátás 80 (!) %-át is külföldről oldják meg, elsősorban Törökországból és Görögországból.

Több tényezőre vezethető vissza, hogy jelenleg Románia élelmiszer-importra szorul olyan tradicionális termékekből, amelyekből korábban önellátó volt, mint pl. napraforgó, búza, kukorica vagy a tejtermékek. Az országban megművelhető 13,5 millió hektár területből 4,2 millió hektár parlagon van, a mezőgazdasági géppark elavult, az öntözési rendszerek nem működnek, a hagyományos értékesítési csatornák megszűntek, a TЭСZ-ek nem jöttek létre. A román élelmiszer ára sem versenyképes a sokszor rosszabb minőségű és ellenőrizhetetlen forrású EU-n kívüli államokból bejövő élelmiszerrel szemben. A hipermarketek ma már szinte kizárólagosan olcsó import élelmiszert forgalmaznak, hazai élelmiszer csak a kisebb üzletekben és a piacokon kapható. Ehhez hozzájárult még az, hogy Románia 2007. európai uniós belépésétől kezdődően kisebb–nagyobb derogációs időszak lejártá után életbe léptek az uniós szabályozók, amelyeknek Románia sok esetben még ma sem tud megfelelni. Különösen nagy problémát okoz, hogy a román tej minőségi paraméterei nem felelnek meg az európai uniós szabványoknak, így a nagy helyi feldolgozó üzemek sem veszik át.

Az Európai Unió továbbra is tiltja Romániából a sertéshús kivitelét, hiszen Románia jelenleg is immunizálja sertéspestis ellen az állományt. Kizárólag a külföldről behozott sertéshúst engedélyezték feldolgozni Romániában és az ebből készült feldolgozott termékeket lehet az uniós országokba exportálni. Románia számtalan monitoring eljárásról esett át az elmúlt években

annak érdekében, hogy a sertéshús exportot engedélyezzék az uniós országokba, ennek elérése a román agrárvezetés első számú prioritása.

A Román Gazdasági Minisztérium kidolgozta Románia 2010-2014. közötti időszakra vonatkozó **külkereskedelmi stratégiáját**. A 2010-2014-es periódusban a tervek szerint Románia komoly nyitást szervez EU-n kívüli országok felé, úgy mint Kína, Brazília, India és Oroszország. Az euró-lei árfolyam ingadozása nagy mértékben befolyásolhatja a külkereskedelem pozícióit. A jelenlegi román export 76,6 %-a uniós országokba irányul 24,4 %-a uniós kívüli országokba megy. Ezen az arányon szeretnének komoly mértékben változtatni, ezt látják egy fejlődési lehetőségnek. Elhangzott, hogy Romániának komoly kereskedelmi kapcsolatai voltak korábban Törökországgal, a Közel-Kelet országaival, a mediterrán térség országaival (Líbia, Tunézia, Marokkó , Algéria). Többek között ezekkel az országokkal is szeretnék ismét megerősíteni a külkereskedelmet.

3. A ROMÁN AGRÁRIUM HELYZETE

Romániának mezőgazdasági célra használható földterülete 14,7 millió hektár, amelyből 9,4 millió hektár szántó; 3,3 millió hektár legelő ; 1,5 millió gyepek; 218.000 ha szőlő ; 206.000 ha gyümölcsös. 3 millió hektárnyi földterület van parlagon, amelyből 1,3 millió hektár területet mindenképpen gazdaságos lenne a művelésbe bevonni. Ezen területek hasznosítására az agrárminisztérium két hasznosítási modellt dolgozott ki, amelyek 2011-től léphetnek életbe. Az egyik koncepció szerint azokat a földtulajdonosokat, akik megfelelő minőségű termőfölddel rendelkeznek, de azon semmilyen mezőgazdasági tevékenységet nem folytatnak, 60 euró / hektáros bírsággal sújtják. Egy másik, „barátságosabb”, elképzelés szerint azok a gazdálkodók, akik eddig parlagon hagyott területeket vonnak művelés alá, teszik ezt akár tulajdonosként, akár földbérletként, hektáronként 45 eurós nemzeti támogatásra tarthatnak igényt a jövőben.

Az átlagos birtok nagyság 3,3 hektár Romániában, amely nagyon kis szám, az elaprózódott területeken nem lehet korszerű gazdálkodást folytatni. Az állam azt szeretné, ha a földkoncentráció révén ennél nagyobb, közepes méretű birtok nagyság legyen a tipikus, azaz legalább 10-100 hektár közötti egybefüggő birtokok jöjjenek létre. Magánszemélyek tulajdonában 4,9 millió hektár földterület van, társas vállalkozások tulajdonában pedig 9,4 millió hektár. (Romániában külföldi csak olyan társas vállalkozás keretében juthat földhöz, amelynek legalább 51%-a román tulajdonban van.)

Földtulajdonnal rendelkezők száma és birtok nagyság megoszlása Romániában

Magánszemélyek

Birtok nagyság	Tulajdonosok száma	Terület nagyság
1-5 ha	899.365	2.149.953
5-10 ha	142.322	949.764
10-50 ha	50.800	957.106
50-100 ha	4.155	288.938
100-500 ha	2.700	476.281
500-1.000 ha	88	58.340
1000 ha fölött	20	25.474
Összesen	1.099.450	4.905.856

Jogi személyek (egyéni és társas vállalkozások)

Birtoknagyság	Tulajdonosok száma	Területnagyság
1-5 ha	1615	4851
5-10 ha	1561	10982
10-50 ha	3420	89120
50-100 ha	2236	164096
100-500 ha	6561	1.593.681
500-1000 ha	1685	1.161.162
1000 ha fölött	864	1.714.403
Összesen	21.178	9.466.888

Gabona termési adatok 2010.

Romániában a kedvezőtlen időjárás miatt augusztus közepéig összesen 5,4 millió tonnát takarítottak be. A betakarított búza mennyisége elmaradt az egyébként szokásos, 6-7 millió tonnás átlagos éves terméstől. 2010-ben nem csak mennyiségi hiány keletkezett, a betakarított búza sikértartalma is gyengébb volt az előző évekhez képest. Az összesen megtermelt 5,4 millió tonna búza bőven fedezi az ország fogyasztását, ami 2,5 millió tonna körül van, azonban a minőségi problémák miatt a megmaradt mennyiséget komoly áron nem tudják exportra értékesíteni. A kukorica termésnek a búzával ellentétben 2010-ben időjárás különösen kedvezett. Romániában a 8,6 millió hektár hasznosított termőterület 27 %-án természetesen kukoricát. 2010-ben az országban 9,4 millió tonna kukorica betakarítására került sor, ez hektáronként 7-8 tonna körüli átlagtermést jelent. Európai szinten Románia ezzel a terméseredménnyel a 2. helyre került, csak Franciaország előzi meg.

Cukoripari helyzetkép

1990-ben 33 cukorgyár működött Románia területén, 2010. végére ezekből már csak 4 gyár maradt, ezekből egyetlen gyár van román tulajdonban. Az 1990-es években az ország cukorfogyasztása 700.000 tonna körül mozgott (25 kg/ lakos) ez a mennyiség 2010. végére lecsökkent 600.000 tonnára, 2011-re 552.000 tonna cukor fogyasztását prognosztizáltak. Ebből mintegy ötödét állítják elő román üzemekben. Románia komoly mennyiségben importál cukrot az Európai Unióból (Franciaország, Ausztria, Csehországból) és EU-n kívüli országból is, mint pl. Brazília .

Cukorrépa termesztési adatok

	2007/2008	2008/2009	2009/2010
Terület (ezer hektár)	22,2	19,8	19,1
Átlagtermés t/ha	36,4	40,6	41,1
Össztermés (ezer t)	810	796,2	784,9
Termelők	5341	1555	1483

Sertésenyésztés - a román sertéshús export tilalmának feloldására tett lépések

Románia a 2007-es Európai Unió csatlakozásakor átmeneti mentességet kért és kapott a sertéspestis elleni immunizálás megszüntetésére illetve az export vágóhidak által betartandó előírások megvalósítására. Az átmeneti mentesség 2009. végéig tartott, amelyet később 2011. végéig meghosszabbítottak. A problémát az okozza, hogy a román sertésállományt sertéspestis elleni vakcinázási eljárásnak vetik alá a mai napig, az Európai Unióba pedig csak olyan sertéshús vagy feldolgozott áru kerülhet, amelynek alapanyaga olyan telepekről származik, amelyek mentesek sertéspestistől és ahol immunizálás sem folyik sertéspestis

ellen. Románia sertésállománya kb. 6.000.000 db, ennek 70 %-át magángazdaságokban tartják, így igen nehéz ennek a követelménynek eleget tenni. Ugyanakkor Romániában mintegy 11 millió sertést dolgoznak fel évente, az ország igen komoly mennyiségben importál sertéshúst, amelynek nagy része Magyarországról, Lengyelországból és Németországból származik. Románia az EU-n belül csak az uniós országból behozott sertéshúsból előállított árut exportálhat vissza. Ebből komoly hátránya származik a román sertésfeldolgozóknak, hiszen komoly haszontól esnek el és ugyanakkor ez a folyamat nagyon kedvező az ide exportáló Magyarország vagy Lengyelország számára.

Génmódosított növények termesztésével kapcsolatos román álláspont

Az Európai Bizottság döntése után, amely nemzeti hatáskörbe helyezte a génmódosított növények termesztésének a lehetőségét, Románia eddigi tartózkodó illetve elutasító magatartását megváltoztatta és az új álláspont szerint a mezőgazdasági tárca támogatja ezen növények termesztését. Ehhez nagyban hozzájárult az is, hogy a 2010. szeptemberben kinevezett új agrárminiszter, dr Valeriu Tabara miniszteri kinevezése előtt a Monsanto cég megbízásából olyan kutatási programban vett részt, amely pontosan azt kívánta bizonyítani, hogy ezen növények romániai bevezetése semmilyen káros következményekkel nem jár. Miniszterként sikerült meggyőznie az ország jelentős földterülettel rendelkező nagygazdálkodóit, akik ma már egyöntetűen kérik, követelik, hogy a román parlament fogadja el az ehhez szükséges jogszabályokat. Érvelésükkor felhozzák azt a tényt is, hogy Románia szójaszükségletének 90 %-át importból fedezi, holott génmódosított szója termesztése esetén ez a szója-függőség jelentősen csökkenthető lenne. Romániában jelenleg 822 hektáron termesztenek génmódosított növényeket, ez jelentős visszaesés a 2008-as 7166 hektáros területhez valamint a 2009. évi 3200 hektáros területhez képest. Ezeket a területeket kivétel nélkül MON 810 kukoricát termesztették.

Miközben az agrártárca szorgalmazza a jogszabály módosítást, addig a környezeti tárca keményen ellenáll és kezdeményezte a civil társadalom bevonását a döntésbe, amely eredménye nyilvánvalóan negatív lesz ebben a témakörben. Ugyanakkor az agrártárca illetékesei szerint amennyiben a következő 3 évben nem engedélyezik a génmódosított fajták termesztését Romániában, az komoly gazdasági veszteséget és versenyhátrányt okoz majd a román mezőgazdaságnak.

4. AGRÁRSTRATÉGIA – KAP REFORMMAL KAPCSOLATOS ROMÁN ÁLLÁSPONT

Dacian Cioloș, az Európai Bizottság agrár-biztosa nyilvánosságra hozta az Európai Unió **KAP reformmal** kapcsolatos álláspontját, amely 2013-tól lépne életbe.

A nyilvánosságra hozott koncepciót a román állásponttal összehasonlítva feltűnik, hogy számtalan olyan terület van, amely kedvez a román elképzeléseknek. A román vezetés optimistán fogadta a kész anyagot, hiszen a Románia által kért módosítások nagy részét a kidolgozott koncepció tartalmazza.

- Fennmarad a közvetlen (direkt) kifizetések rendszere, amely a román agrár érdekeknek megfelel
- Románia örömmel fogadta a két pilléres rendszer és az arányosság fenntartását.
- Románia már több éve kérte, hogy az 1 ha alatt gazdálkodók egy külön kidolgozott szisztéma szerinti alaptámogatást kapjanak, amelyet az új koncepció tartalmaz.

- Az álláspont alapján a felső kifizetési határokat és a nem kifejezetten mezőgazdasághoz kötődő tevékenység után járó kifizetéseket is korlátozták, ez szintén kedvező lehet Románia számára.
- A tervezet egységesíti az országoknak adandó terület-alapú támogatás összegét (jelen pillanatban Románia cca 60 %-ot kap). A terület-alapú támogatás mértékéhez hozzáadják a kiegészítő támogatások (mint pl. állatjóléti támogatások)összege, amely alapján Románia és Bulgária elérheti a régi tagországok terület- alapú támogatásának mértékét, de csak ezekkel a kiegészítő támogatásokkal együtt.
- A nemzeti támogatás (Top-up) fennmaradását is üdvözölte a román agrárvezetés .

A tervezet ugyanakkor nem tartalmazza azt a román elképzelést, ami szerint támogatni kellene az agráriumhoz kötődő egyéb helyi vállalkozásokat is (helyben maradás, vidékfejlesztés elősegítése) , mintegy szociális alapon.

Agrárstratégia, a 2020-as valamint a 2020. utáni perspektívák

Az Európai Bizottság elképzelései alapján a közös agrárpolitika az alábbiak szerint támogatja a 2020-as stratégia célkitűzéseit:

- *intelligens növekedés* – az új technológiák használata, az innováció, a versenyképesség javítása, az új termékek létrehozása mind hozzájárul az intelligens növekedés fenntartásához.
- *fenntartható növekedés* – olyan növényi és állatfajták bevezetése , amelyek nem rongálják a környezetet és az emberi egészségre nem károkat, megújuló energiák használata, állatjóléti intézkedések bevezetése, biogáz üzemek létesítése.
- *hátrányos régiók felzárkóztatása* – támogatási rendszerek fenntartása, piac ösztönző beruházások, a vidék gazdasági teljesítményének ösztönzése mind hozzájárul egy fenntartható fejlődéshez és a vidéki régiók életfeltételeinek fenntartásához Európában.

Románia támogatja a közös agrárpolitikában megfogalmazottakat és úgy gondolja, hogy a közös agrárpolitikában megfogalmazott dolgok hozzájárulnak ahhoz, hogy a 2020-as stratégiában megfogalmazott célok megvalósuljanak más, közösségi célokkal együtt, hiszen a közös agrárpolitikai célok szervesen hozzájárulnak az EU stratégia által megfogalmazott más célok megvalósításához, mint pl. klímapolitika, foglalkoztatási politika , környezetpolitika. Ezen célok elérése érdekében fontos, hogy a közösségi agrárpolitika finanszírozása megfelelő legyen.

Románia elsődleges célkitűzései a közösségi reform kapcsán

- közvetlen kifizetések fenntartása , a támogatások egységesítése minden tagországban
- a kis- és középgazdaságok támogatásának elindítása egy új támogatási rendszer életbe léptetésével
- a közösségi támogatás és a nemzeti támogatás rendszerének fenntartása a közösségi támogatás nagyobb aránya mellett
- a támogatások igénybe vétele során az adminisztratív terheinek csökkentése

- a támogatási rendszer fenntartása egy olyan reálisan meghatározott időtartamra, amely lehetővé tenné azt, hogy a régi tagállamok fel tudjanak zárkózni az új tagállamok szintjére
- a vidékfejlesztésre szánt alap nagysága ne legyen kisebb, mint a közvetlen kifizetésekre szolgáló alap
- az innováció, az új technológiák, a környezetbarát technológiák és az alternatív energiák hasznosítását célzó beruházások támogatása
- a családi gazdaságok, őstermelők támogatása, amely hozzájárul a vidéki emberek helyben maradásához, a vidék fenntartásához, a helyi kulturális értékek megtartásához.
- a LEADER programban adható összegek növelésében érdekelt Románia .

Bukarest, 2011.július 14.

*Készítette: dr. Szabó József Andor
szakdiplomata*